

Účelnost a úroveň

Vyššího akademického kursu při VAAZ

V poslední době se na stránkách našeho odborného vojenského tisku dosti často objevuje otázka postgraduálního vzdělávání důstojníků naší armády. Je to pochopitelné při perspektivní organizaci našeho vojenského školství, která předpokládá dosažení vysokoškolského vzdělání ještě před nástupem vlastního povolání a předpokládá nutnost dalšího vzdělávání v průběhu očekávaného, více než třicetiletého výkonu tohoto povolání.

Systém kursů, který z toho vyplývá, není dosud plně vyřešen a nebylo by správné, kdyby se vyvinul ve stereotyp, k němuž organizační úsilí vždy do značné míry inklinuje.

Polemika v časopisech se vyznačuje značným rozpětím, na jehož okraji jsou protichůdné názory; od vcelku kladného postoje našich význačných vojenských pedagogů až po názor, reprezentovaný pplk. Ing. Matašákem, který požaduje krátkodobé aplikační účelové kursy, a navrhuje VAK-y i VZK zrušit.

K této otázce se chci vyjádřit ze dvou hledisek a to

- z hlediska potřeby a
- z hlediska naplně a osnov VAK-u s přihlédnutím k odstranění stereotypu ve výuce.

Při posuzování potřeby VAK-u vycházím z toho, že naše vojenské školy (i vysoké) připravují posluchače k plnění úkolů na určitém stupni a zachovávají zde, spíše hledisko jednotného chápání naplně a způsobu plnění této funkce v armádním

organismu, než **výchovy k iniciativě a samostatnému myšlení**. V časovém údobí základního školení není zpravidla možné naučit posluchače více než formám a způsobům plnění služebních úkolů na dané úrovni a to převážně z hlediska přijatých a pro armádu závazných zásad, méně však již z hlediska perspektivy rozvoje dané problematiky. Nezůstane však čas k tomu, aby se posluchač naučil samostatně a iniciativně řešit situace, které se z jakýchkoliv důvodů vymykají uvedeným normám. První z uvedených hledisek je pro nižší stupně zpravidla důležitější, protože plnění úkolů nevyžaduje tak široké iniciativy. Konkrétně — cílem je zde prakticky především bojová příprava, velení a řízení bojové činnosti vojsk a platí to prakticky až do svazku vto.

Na vyšších stupních však tato naplň činnosti tvoří stále menší podíl, i když vše ostatní působí v její prospěch. Problematika se zde rozšiřuje na vazby do oblasti branné politiky, koaličních a teritoriálních otázek, demografických ukazatelů, investičních problémů, otázek výzkumu a vývoje bojové techniky, součinnosti a koordinace úsilí s jinými státními orgány, daleko hlubšího studia nepřítelů a to nejen z hledisek čistě vojenských apod. Nečiním si nárok na výčet všemožných činností a vazeb, s kterými se setkává důstojník, působící na stupni vojenských okruhů — ministerstvo národní obrany, popřípadě na některých ústavech a zařízeních naší armády, konstatuji však, že tvoří často většinu naplně jeho práce.

Zde se konkrétní otázky velení a řízení bojové činnosti vojsk stávají jen částí celkové problematiky obrany státu a tak přicházíme k poznatku, že pracovníci těchto stupňů plní z velké části úkoly, na které ho škola nepřipravila. Získává potřebné znalosti teprve dlouholetou praxí a přitom je tato praxe — kvalitativně vyšší než praxe u vojsk — často málo doceněna.

Pro zmíněný okruh pracovníků se přímo vnučuje požadavek školení na kvalitativně i pedagogicky vyšší úrovni, které by mělo komplexní charakter a připravilo frekventanty na plnění úkolů v požadované šíři a na těch stupních, kde neplatí a nemohou platit žádná stereotypní vodítka.

Podle mého názoru by právě tento úkol měl plnit stupeň, který jsme dosud znali jako vyšší akademický kurs.

Nejvyšší funkcionáři naší armády se sice školí na nejvyšší úrovni na zahraniční vojenské vysoké škole, avšak v celkem malém počtu a kromě toho osnovy této školy obsahují opět hlavně jednotlivé otázky velení a řízení bojové činnosti vojsk, i když na nejvyšší dosažitelné úrovni.

Počet pracovníků ve štábech okruhů a vyšších, příp. v různých ústavech a zařízeních je však daleko vyšší a od nich se očekává maximální efektivnost práce v široké problematice obrany státu.

Vyšší akademický kurs by proto měl být vyvrcholením dosažitelného vzdělání důstojníka a kvalifikačním předpokladem pro náročné funkce, i když zde nemám na mysli jen funkce řídící. Muselo by ovšem dojít ke změně jeho osnov, systému školení a snad i ke změně názvu.

Přistupuji tak k druhému hledisku — náplni a osnovám VAK-u.

Zde zahájím myšlenku **společného školení všech** odborností na tomto stupni, tj. nedělit je na vševojskový, týlový nebo jiný směr, ale diferencovat podle složení. Požadavek tohoto druhu je dán praxí, v níž se řeší všechny hlavní otázky komplexně, tj. za účasti všech potřebných odborníků pod vševojskovým vedením. Uvedený vztah by tedy měl být zachován i při přípravě k plnění úkolů.

Předpokládá to ovšem i jiný způsob školení, než je běžný stereotyp, který lze v zásadě stručně charakterizovat jako sled

- přednáška,
- seminář,
- cvičení,
- zkoušky, příp. závěrečná individuální práce,
- individuální hodnocení.

Zde totiž posluchač především prokazuje stupeň zvládnutí přednášené problematiky, méně však nebo vůbec schopnosti samostatného a můžeme říci vědeckého myšlení. Proč jsem použil právě slova „vědeckého“, vyplývá z další souvislosti.

Pro stupeň, který uvažujeme, však tento stereotyp nemůže stačit. Není v něm zpravidla plně obsažen prvek nejčerstvější informace o stavu dané problematiky a nemusí být identický s přijatými, jednotnými zásadami.

Rovněž je třeba poněkud jinak posuzovat způsob hodnocení jednotlivců.

Vyšší akademický kurs by měl tedy splňovat požadavek:

— **nejnovější komplexní informace** o branných otázkách způsobem vypracování získaných problémů a to z hlediska obou existujících koalic, popřípadě nových prvků i z jiného pramene. Znamená to získat přehled o stavu vojenského myšlení;

— **znalosti názorů a směrnic** pro řešení branných otázek v našem státě; tento požadavek plnit formou přednášek nejvyšších funkcionářů armády a odborníků případně i z jiných resortů, majících vztah k problematice obrany státu. Přitom je možné i ukázat očekávaný vývoj a perspektivu v příslušné oblasti;

— **procvičení** a praktické uplatnění těchto poznatků formou cvičení;

— **vědecké týmové práce** odborníků různých směrů;

— **komplexnějšího hodnocení** frekventanta s vystižením schopností pro výkon náročnějších funkcí.

Jak tedy splnit tyto požadavky — dosáhnout maximální efektivnosti školení a nenarušit ji hromaděním látky celé řady oborů?

Především doporučuji dělit školní rok na období:

- a) informační, s ukončením formou seminární diskuse,
- b) jednotliví, s výrazným stanovením závazných zásad a s dělením na období přednášek a cvičení,
- c) samostatné týmové práce frekventantů,
- d) hodnotící.

První dvě nemusím blíže osvětlovat, více místa chci věnovat poslední dvěma.

Samostatné týmové práce frekventantů si představuji tak, že po zvládnutí prvních dvou, můžeme říci přípravných období, dostanou **skupiny** frekventantů téma, vyžadující součinnost odborníků tak, jako je tomu v praxi. Přitom tato témata mohou vystihnout i skutečnou potřebu jejich řešení v rozsáhlé oblasti obrany státu, tj. **je-**

jich výsledky budou nejen využitelné, ale i skutečně využity v praxi. Výslovně uvádím, že zde nemůže jít jen o práci na téma určitého druhu nebo zvláštnosti bojové činnosti vojsk, nýbrž i o jiná témata, vystihující celý komplex problematiky obrany státu.

Tím dosáhneme cíle naučit frekventanta samostatně řešit daný problém nebo jeho část a přitom správně koordinovat práci týmu odborníků.

Hodnotící období by se pak skládalo prakticky z obhajob těchto prací před komisí odborníků a čelních funkcionářů armády, ze zhodnocení těchto prací a z hodnocení jednotlivců. V jednom běhu by podle toho bylo obhajováno při průměrném počtu frekventantů 30–35 osob asi čtyři nebo pět prací a toto období by nemuselo být časově náročné, jak by se na první pohled zdálo. Šlo by prakticky maximálně asi o 3–4 týdny.

Na **hodnocení** jednotlivců mám ovšem jiný názor, než je dosud platný systém známkování. Doporučuji, aby se hodnocení jednotlivce dělalo formou osobní charakteristiky s uvedením schopnosti samostatného přístupu k řešení úkolů, iniciativy a podílu na celkovém výsledku, schopnosti postřehnout článek a vypracovat optimální metodiku plnění. Měly by zde být uvedeny sklony hodnoceného při výběru forem práce a hlavně možnosti růstu rozhledu a duševní kapacity. Závěrem by mělo být osvědčení o absolvování kursu s vystižením zvláštních schopností a s případným návrhem na další možné použití.

Trvání kursu by rovněž nemuselo být vměstnáno do jednoho roku. Záleželo by to samozřejmě na příslušném propočtu při plánování a na možnostech školicího ústavu. Mohlo by však být využito i tzv. překrytu, tzn. obhajoby a hodnocení skuteč-

nit v období zahájení nového běhu v případě, že by rok nestačil. Vzhledem k popsané úrovni a šíři dané problematiky se však vnučuje spíše myšlenka školení delšího než rok, i když zde nemíním rozvádět detailní úvahu na toto téma. V takovém případě však bude nutné uvážit statutárně vyšší postavení než „kurs“, které by odpovídalo úrovni školení.

Jedním z důležitých kritérií celkové úrovně tohoto školení je **výběr frekventantů**. Zde je nutné bezpodmínečně trvat na vysokoškolské kvalifikaci (jak to ostatně předpisuje i zákon pro jakékoli postgraduální školení), na postačující všestranné praxi, úrovni všeobecného vzdělání, dobrém osobním hodnocení a hlavně na tom, aby počet a kvalita posluchačů odpovídala potřebám armády a zaručovala jim perspektivu další služby. Zde nemám na mysli ani tolik funkční nebo hodnotní růst, jako spíše trvalou práci na dosažené úrovni v příslušných velitelských nebo správních, popřípadě i vědeckých orgánech a institucích.

Za danou zde považuji odpovídající odbornou úroveň každého frekventanta, protože jen tak může mít vyšší kvalita školení vzestupnou úroveň a kladný vliv na rozvíjení schopností i celkového přehledu jednotlivce.

Nechtěl jsem v této krátké stati vyčerpat všechna hlediska a eventuality dané problematiky. Chtěl jsem jen upozornit na to, že praxe a úroveň činnosti v oblasti obrany státu vyžaduje i odpovídající úroveň přípravy pro tuto činnost a vyjádřit názor na možný způsob realizace tohoto požadavku.

V případě, že mi bude připisována snaha po konstituování tohoto, podle mého názoru vrcholného stupně školení v naší armádě, musím přiznat, že se tak děje nikoli neprávem.